

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 7

AHLAKİ DAVRANIŞLAR

Ahlak

Mizaç
Tabiat
Huy
Karakter

Ahlak

İnsanın sahip
olduğu ve
davranışlarına
yansıttığı huylar
ve tutumlar
bütünü

Güzel
ahlaklı

İyi ve güzel
ahlaki sıfatları
olup bunu
davranışlarına
yansıtan kişi

Kötü
ahlaklı

Kötü huyları
olup kötü
davranışlar
sergileyen
kimse

- Yüce Allah iyiliği emretmiş ve kötülük yapmayı yasaklamıştır.
- O, insanların güzel ahlaklı olmasını ve güzel davranışlar sergilemesini ister.

- Peygamberimiz bize ahlaki bir modeldir.
- Müslümanlar olarak Hz. Peygamberimizin ahlaki yapısını ve davranış tarzını kendimize örnek alır, onun gibi olmaya çalışırız.

Güzel ahlak ve davranışlar sayesinde:

Rabbimizin razı olduğu ve sevdiği bir insan oluruz. Yaratılış amacımızı gerçekleştiririz.

Topluma adalet, iyilik, dostluk, sevgi ve saygı hakim olur. Toplumsal huzur sağlanır.

Kötülüklerle karşı Allah'ın rahmetini ve yardımını hissederiz.

Hem bu dünyada hem de ahirette mutlu oluruz.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "...İyiliği emret, kötülükten alıkoy..."
(Lokmân suresi, 17. ayet.)
- "O takva sahipleri ki, bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah güzel davranışta bulunanları sever."
(Âl-i İmrân suresi, 134. ayet.)
- "(Ey Muhammed) Sen yüce bir ahlaka sahipsin."
(Kalem suresi, 4. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak bakımından en güzel olanıdır."
(Ebû Dâvûd, Sünnet, 15.)
- "Sizden biri kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe (gerçek anlamda) iman etmiş olamaz."
(Buhârî, İman, 7.)
- "Ben, güzel ahlâkı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim."
(Ahmed b. Hanbel, II, 381.)

- Hak ve hukuku gözetmek, her şeye hakkını vermek, her şeyi yerli yerinde yapmak gibi anlamlara gelir.

Adalet

- Allah Kur'an-ı Kerim'de insanlara haksızlık yapmamalarını öğütlemiş ve adalete uygun yaşamalarını emretmiştir.

- Ahlaki davranışlarda en güzel örnek olan Hz. Muhammed (s.a.v.) adalet konusunda da insanlara örnek olmuştur.
- Onun hayatı cahiliye toplumunda yaygın olan adaletsizlik ve zulümlerle mücadele ederek geçmiştir.

- "Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa, Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Nisâ suresi, 135. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "...Her hak sahibine hakkını ver..." "Onların sana iyi davranmaları nasıl senin onlar üzerindeki hakkın ise aralarında adaletli davranman da onların senin üzerindeki haklarıdır."

(Buhârî, Savm, 51; Ebû Dâvûd, Büyû', 83.)

- "Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adaleti gözetin."

(Buhârî, Hîbe, 12, 13.)

- Dostluk iki insan arasında derin sevgi ve saygıyı ifade eden bir değerdir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "...Kötülüğü en güzel şekilde sav. Bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir."

(Fussilet suresi, 34. ayet.)

- "Sizin dostunuz ancak Allah'tır, Resulüdür ve Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren müminlerdir."

(Mâide suresi, 55. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Mümin cana yakındır. (İnsanlarla) yakınlık kurmayan ve kendisiyle dostluk kurulamayan kimsede hayır yoktur."

(Ahmed b. Hanbel, II, 400.)

Dürüstlük

- Dürüstlük, insanın söz ve davranışlarında doğru olması ve yalandan uzak durmasıdır.
- Dürüstlük İslam dininin en önemli değerlerinden biridir.
- Dürüst insan hem çevresindekilere güven verir hem de Allah'ın emir ve yasaklarına uygun yaşadığı için O'nun rızasını kazanır.

- Hz. Peygamber hayatı boyunca doğruluk ve dürüstlüğün en güzel örneği olmuştur.
- Bu nedenle Mekkeliler kendisine İslam'dan önce "Muhammedü'l- Emin" (Güvenilir Muhammed) demişlerdir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Şüphesiz 'Rabbimiz Allah'tır' deyip de sonra dosdoğru olanlar var ya onların üzerine melekler iner ve derler ki: 'Korkmayın, üzülmeyin, size vaad edilen cennetle sevinin!'"

(Fussilet suresi, 30. ayet.)

- "...Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!..."

(Hûd suresi, 112. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk insanı iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında 'doğru' olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan insanı kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında 'yalancı' olarak tescillenir."

(Müslim, Birr, 103-105.)

- "Yalancılıktan kaçının. Çünkü ister ciddi olsun isterse şaka yollu olsun yalan söylemek Müslüman'a yakışmaz."

(İbn Mâce, Sünnet, 7.)

Öz denetim

- Kişinin dışarıdan bir baskı olmaksızın, davranışlarını denetleyip sınırlaması, kendini kontrol edebilmesidir.
- İnsan, söz ve davranışlarından sorumlu bir varlıktır.
- İslam dini kişinin kendini kontrol edebilmesi için hükümleriyle inananlara güzel ve kötü davranışlar konusunda rehberlik eder.

Öz denetim sayesinde insan:

Allah'ın her şeyi gördüğü bilinciyle yaşar.

Doğru, kontrollü ve dengeli davranır.

Nerede, nasıl davranması gerektiğini bilir.

Sorumluluklarını kendiliğinden yerine getirir,
kendini hesaba çeker.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Nefsini arındıran elbette kurtuluşa ermiştir."
(Şems suresi, 9. ayet.)
- "İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını
mı sanır?"
(Kiyâmet suresi, 36. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "...Utanmıyorsan dilediğini yap!"
(Buhârî, Edep, 78.)
- "Bir kötülük gören kişi onu eli ile değiştirsin.
Buna gücü yetmez ise dili ile değiştirsin.
Bunu da yapamazsa kalbi ile o kötülüğe
karşı tavır koysun (onu hoş görmesin)..."

(Nesâî, İman, 17.)

Sabır

- Sabır; sözlükte direnç göstermek, dayanmak, kararlı ve cesur olmak gibi anlamlara gelir.
- Sabır; hoş gitmeyen olaylar ve zor durumlar karşısında insanın dayanması ve Allah'a sığınıp güvenerek bela ve felaketlere direnç göstermesidir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Rabbinin rızasına ermek için sabret."
(Müddessir suresi, 7. ayet.)
- "Ey iman edenler! Sabır ve namaz ile Allah'tan yardım isteyin. Çünkü Allah muhakkak sabredenlerle beraberdir."
(Bakara suresi, 153. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "...Sabır musibetin ilk başa geldiği anda başlar."
(Buhârî, Cenâiz, 31.)
- "Sabır, müminlerin yolunu aydınlatan bir ışıktır."
(Müslim, Taharet, 1.)

Saygı

- Saygı; kişiyi diğer insanlara karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya yönelten bir değerdir.
- Bu değer vesilesiyle insanlar birbirinin haklarını korur ve karşısındakine müsamahayla yaklaşır.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "(O takva sahipleri ki) onlar, görmedikleri halde Rablerine candan saygı gösterirler..."
(Enbiyâ suresi, 49. ayet.)
- "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık..."
(İsrâ suresi, 70. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Müslüman, Müslümanın kardeşidir, ona hainlik yapmaz, ona yalan söylemez, onu yüzüstü bırakmaz. Müslüman'ın ırzı, malı ve kanı saygındır, ona dokunulamaz. Takva işte şuradadır (kalptedir). Müslümanın, Müslüman kardeşini küçük görmesi, kötülük olarak ona yeter."

(Tirmizî, Birr, 18.)

Sevgi

- Sevgi, insanı bir şeye ya da bir kimseye yakın ilgi göstermeye yönelten duygudur.
- Bu duygu sebebiyle insanlar birbiriyle yakınlık kurar ve yakınlıklarını devam ettirir.
- Sevgi duygusu insanların dünyada barış ve mutluluk içinde yaşamasına vesile olur.

dağın eba gey tr. dkağ mah gey tr.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "...Müminlerin Allah'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir..."

(Bakara suresi, 165. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Müminler, birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamet ve şefkat göstermeye, tıpkı bir organı rahatsızlandığında diğer organları da uykusuzluk ve yüksek ateşle bu acıyı paylaşan bir bedene benzer."

(Müslim, Birr, 66.)

- "Amellerin en faziletlisi Allah için sevmektir..."

(Tirmizî, Birr, 60.)

Sorumluluk

- Sorumluluk, kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi ve mesuliyet anlamlarına gelir.
- Sorumluluk duygusu insan hayatına yön veren önemli bir değerdir.
- Bu duygunun yardımıyla insan görevlerini bilir ve bu bilinçle hayatını devam ettirir.
- Başta Rabbimize, Peygamberimize, vatanımıza, milletimize, ailemize, arkadaşlarımıza ve bütün canlılara karşı sorumluluklarımız vardır.
- İnsanın Allah'a (c.c.) karşı en önemli sorumluluğu kulluktur.
- Bu bilinçle yaşayan Müslüman, hayatındaki dinî, ahlaki, toplumsal, hukuki sorumluluklarını da bilir ve üzerine düşen görevleri yerine getirir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır...."

(Bakara suresi, 286. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Bakmakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter."

(Ebû Dâvûd, Zekât, 45.)

**Vatan
severlik**

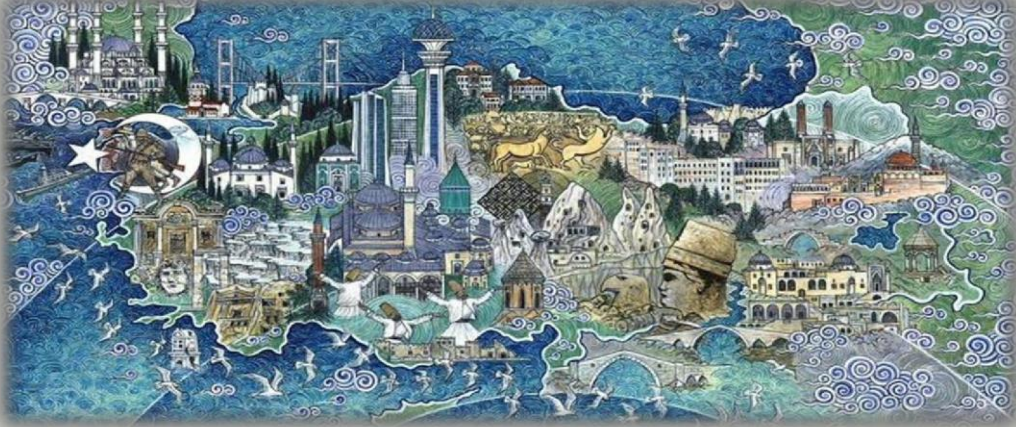
- Vatan; insanın üzerinde yaşadığı ve değer verdiği topraktır.
- Vatansever ise vatanını, milletini büyük bir tutkuyla seven, bu uğurda her türlü fedakarlıkta bulunan kişidir.

- Vatanseverlik ülkeyi iç ve dış tehditlere karşı korumayı ve ülkenin kalkınması için çalışmayı gerektirir.
- Kişi bencil düşünmeyip ülkesi adına faydalı bir şeyler yaptığında milletini en güzel şekilde temsil etmiş olur ve bu da onu gerçek bir vatansever yapar.

- Vatan sadece üzerinde yaşanan bir toprak olmayıp ayrıca orada yaşayan insanın kimliğinin bir parçasıdır.
- İnsanlar yaşadıkları topraktan aldıkları kültür ve değerlerle donanır ve milleti meydan getirir.

- Din, dil, gelenek gibi değerler, üzerinde yaşayan vatandaşlar için yaşadığı toprağı daha değerli kılar ve millet şuuru ile hareket etmeye de aracı olur.
- Millet şuuruna sahip olan vatansever kişi ülkesine asla ihanet etmez.
- Memleketini seven insan onu kalkındırıp geliştirecek faaliyetler için çalışır, ülkesine zarar verecek her türlü tutum ve davranıştan uzak durur.

- İslam dini Müslümanları vatanını sevmeye ve korumaya teşvik etmiştir.
- İslam dininde şehitlik ve gazilik övülen mertebeler olmuştur.
- Şehit, Allah yolunda ve kutsal kabul edilen din, vatan, namus, mal, can uğruna öldürülendir.
- Gazi ise savaşa gidip büyük yararlılıklar gösteren ve sağ olarak dönen müminlere denir.
- Toplumda gazi ve şehitlere saygı duyulmuş ve hürmet gösterilmiştir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Rableri tarafından rızıklandırılırlar..."

(Âl-i İmrân suresi, 169 ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- "Bir gün ve bir gece nöbet tutmak, bir ay oruç tutup, geceleri namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Şayet kişi nöbette ölürse yapmakta olduğu işin sevabı devam eder ve kabirdeki sorgu meleklerine karşı güven içinde olur.."

(Müslim, İmâre, 163.)

Yardım severlik

- Yardımsever; yoksullara, düşkünlere, yardıma muhtaç olanlara iyilik ve yardım etmeyi seven kişidir.
- Yardımsever olmak iyi bir insan olmanın gereğidir.
- Çünkü iyi insan başkalarının ihtiyaçlarına duyarsız kalmaz ve onlara yardımcı olur.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez."
(Nisâ suresi, 36. ayet.)
- "... İyilik ve takva üzere yardımlaşın. Günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın. Allah'a karşı gelmekten sakının..."
(Mâide suresi, 2. ayet..)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

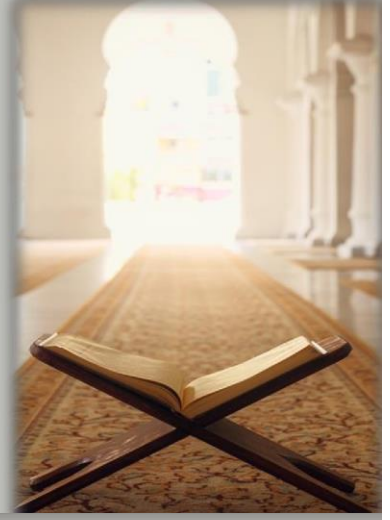
- "Kulların sabaha eriştiği her gün (yeryüzüne) iki melek iner. Bu iki melekten biri, 'Allah'ım malını, hayır yolunda harcayan kişiye (harcadığı malın yerine) yenisini ver.' der. Diğeri de ' Allah'ım malını (hayır yollarında harcamayarak) elinde tutan (cimrilik eden) kişinin malını telef et.' der."

(Buhârî, Zekât, 27.)

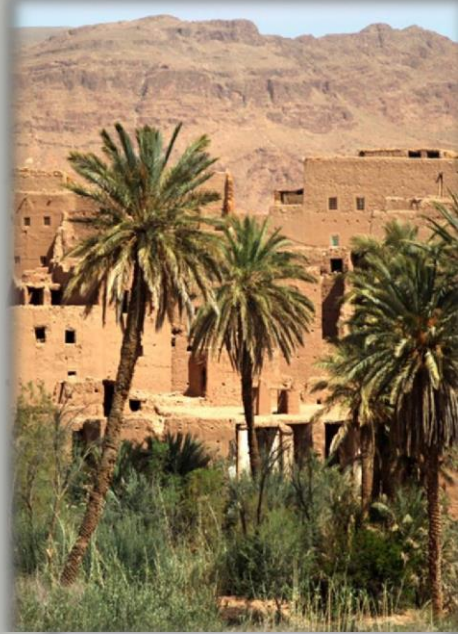

2. Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Salih (a.s.)

- Hz. Salih, Allah'ın varlığını ve birliğini tebliğ etmek üzere Semûd kavmine gönderilen bir peygamberdir.
- Soyu Hz. Nuh'a dayanır. Hz. Salih, Semûd kavminin itibarlı ailelerinden birine mensuptu.
- Hz. Salih, Kur'an-ı Kerim'de bildirildiğine göre kavminin kendisine güvendiği ve ümit beslediği bir kimsedir.

- Semud kavmi önceleri tevhid inancına sahipken zamanla bu inançtan sapmış, putperestliğe yönelmişti.
- Bunun üzerine Yüce Allah bu kavme Hz. Salih'i gönderdi. Hz. Salih kavmini Allah'ın dinine davet etti.
- Ancak onun bu çağrısını kabul etmeyen inkârcılar Hz. Salih'i yalancılıkla, büyücülükle, uğursuzluk getirmekle suçladılar.

- Hz. Salih'i inkârda ısrarcı olanlar ondan bir mucize istediler.
- Allah onlara sürekli süt veren bir deve verdi. Salih peygamber deveye zarar vermemeleri konusunda kavmini uyardı.
- Onun bu uyarısını dikkate almayan kavmi, mucize olarak gönderilen bu deveyi öldürdüler.
- Bunun üzerine Allah Hz. Salih ve müminleri oradan çıkartıp Semud kavmini helak etti.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "Ey kavmim! İşte size mucize olarak Allah'ın bir devesi. Bırakın onu, Allah'ın arzında yayılıp otlasın. Ona kötülük dokundurmayın, yoksa sizi yakın bir azap yakalar."

(Hûd suresi, 64. ayet.)

- "Helâk emrimiz geldiğinde Salih'i ve beraberindeki iman etmiş olanları tarafımızdan bir rahmetle helâktan ve o günün rezilliğinden kurtardık. Şüphesiz Rabbin mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."

(Hûd suresi, 66. ayet.)

3. Bir Sure Tanıyorum: Felak Suresi ve Anlamı

- Felak suresi Medine döneminde inmiştir.
- Beş ayetten oluşmaktadır.
- Sure, adını sabah aydınlığı anlamına gelen "felak" kelimesinden almıştır.
- Felak suresinde bazı kötülükler sayılarak bunlardan Allah'a sığınılması gerektiği belirtilmiştir.
- Felak ve Nas suresi "iki koruyucu" anlamına gelen "Muavvizeteyn" adıyla bilinir.

Okunuşu:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Kul e'üzü bi-Rabbi'l-felak.
2. Min şerri mâ halak.
3. Ve min şerri ğâsikın izâ ve kab.
4. Ve minşerri'n-neffâsâti fi'l-'ukad.
5. Ve min şerri hâsidin izâ hased.

Anlamı:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. De ki: "Sabahın rabbine sığınırım;
2. Yarattığı şeylerden gelebilecek kötülüklerden;
3. Karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden;
4. Düşümlere üfürenlerin şerrinden;
5. Bir de kışkırdığı vakit kışkanç kişinin şerrinden!"

1. "Güçlü kimse, insanları güreşte yenen değil, bilakis öfke anında kendisine hâkim olandır." (Müslim, Birr, 107.)

"Bakmakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter."

(Ebû Dâvûd, Zekât, 45.)

Yukarıdaki hadislerde sırasıyla hangi değerlere yer verilmiştir?

- A) Kulluk – Tevazu
- B) Öz denetim – Sorumluluk
- C) Müsamaha – Tevekkül
- D) Güvenilirlik – Cömertlik

2. Özü de bir, sözü de bir,
Yüreğinde taşımaz kibir;
Verdiği sözü namus bilir,
Aldığı emaneti geri verir.

Dörtlükte tarif edilen kişinin ahlakı hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğru sözlü olduğu
- B) Alçak gönüllü olduğu
- C) Sözünde durduğu
- D) Emanete ihanet ettiği

3. "Çaresiz kaldığım anlarda gider, bir taş ustası bulur, onu seyrederim. Adam belki yüz kere vurur taşa. Ama değil kırmak, küçücük bir çatlak bile oluşturamaz. Sonra birden, yüz birinci vuruşta taş ikiye ayrılır. İşte o zaman anlarım ki taşı ikiye bölen o son vuruş değil, ondan öncekilerdir."

Paragrafta konu edilen temel iki ahlaki tutum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şükür – Yardımseverlik
- B) Sabır – Çalışkanlık
- C) Çaresizlik – Yılgınlık
- D) Tembellik - Ümitsizlik

4. **Aşağıdakilerden hangisi İslam dininin bize öğrettiği güzel ahlak ile uyuşmayan bir tutum ve davranıştır?**

- A) Vatanımızı çok sevmek
- B) İhtiyaç sahiplerine yardım etmek
- C) Zorluklara karşı sabretmek
- D) Görevlerimizi ertelemek

5. Bir derneğin yetimlere yardım projesini öğrenen Emine, durumu sınıf arkadaşlarıyla paylaşır. Bir yetimin tüm ihtiyaçlarını bir yıl boyunca karşılayabileceklerini anlatır. Arkadaşları Emine'nin teklifini kabul eder. Emine, teklifin kabul edilmesinin mutluluğuyla evine gider.

Paragraftan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Başkalarını da düşünmeliyiz.
- B) Muhtaçlara yardım insanı mutlu eder.
- C) Sadece yetimlere yardım etmek gerekir.
- D) İhtiyaç sahibi insanlara ulaşmalıyız.